

Kreditiranje individualnih proizvajalcev

Na temelju odloka o kreditiranju, ki je bil sprejet l. 1954, dobivajo individualni kmetijski proizvajalci razen potrošniških tudi kredite, ki neposredno služijo za pospeševanje kmetijstva. V začetku so dajali te kredite tudi za investicijske namene, za nakup plemenske živine, kmetijskih strojev itd., kasneje pa so bili ti krediti zaradi pomanjkanja sredstev ustavljeni. Tako dobivajo sedaj individualni proizvajalci razen kreditov za potrošno blago tudi kredite za reprodukcijski material, seme, umetna gnojila, gorivo in podobno. Po omenjenem odloku lahko odobrijo kredite individualnim proizvajalcem kmetijske zadruge in Narodna banka. Kasneje je bila po ustanovitvi zadržnih hranilnic in komunalnih bank pravica na dodeljevanje teh kreditov razširjena tudi na te bančne organizacije. Zadrge morajo biti kreditno sposobne za dajanje, a prav tako tudi za posredovanje pri dajanju kredita.

Kako se ugotavlja višina kredita

Višino kredita individualnim kmetovalcem ugotavljamo na temelju letnega dohodka, ki služi kot osnova za določanje davkov, in to: za kredite z vrnitvenim rokom enega leta dajejo znesek do 20 % letnega dohodka; za kredite z vrnitvenim rokom do dveh let do 30 % letnega dohodka, za vsako nadaljnje leto pa se višina kredita poveča za 10 % (tako, da krediti z vrnitvenim rokom do pet let ne morejo presegati višine 50 % evoletnega dohodka kmetovalca).

Letni dohodek je kot osnova za odobravanje kredita pokazal slabosti, zaradi katerih ga v bodoče ne bi bilo mogoče priporočiti vsaj za kredite, ki jih dajemo za pospeševanje kmetijstva. To zato, ker so dohodki v kmetijstvu zaradi razdrobljenosti posestev pretežno nizki. Statistični podatki o strukturi kmetijskih gospodarstev v FLRJ kažejo, da ima 87,34 odstotka gospodarstev letni dohodek do 60.000 dinarjev. Če izkoristimo ta podatek za odmero višine kredita po današnjem sistemu, ugotovimo, da bi ta gospodarstva posamič mogla dobiti kredite z vrnitvenim rokom petih let največ do 30.000 dinarjev. S temi krediti ne bi mogla storiti nobenega večjega ukrepa za pospeševanje posamezne veje ali kulture.

Dosedanje uporabljanje kreditov

Nastete in druge slabosti sedanjega sistema kreditiranja so vplivale, da so individualni kmetovalci doslej bolj slabo uporabljali kredit za kateri koli namen, razen za plemensko živino, kar je razvidno iz naslednjega stanja kreditov individualnim proizvajalcem na dan 31. januarja l. 1957 (v milijardah din):

Za potrošne namene

Reprodukcijski material	257,2
potrošno blago	99,6
pohištvo, štedilniki in radijski aparati	76,7
skupaj	435,5

V investicijske namene:

za kmetijske stroje	170,1
dolgoletni nasadi	31,1
plemenska živina	2.660,6
skupaj:	2.861,8

Opisano stanje kreditov, iz katerega je razvidno, da so dobili individualni kmetovalci le 3295 milijonov dinarjev potrjuje, da dosedanji sistem kreditiranja ne ustreza razvoju našega kmetijstva, ker daleč zaostaja za odnosi, ki so bili ustvarjeni na tem gospodarskem področju v zadnjem letu.

Zadrge — nositeljice kreditiranja na vasi

Glede na spremenjene pogoje, ki so bili ustvarjeni z aktivizacijo kmetijskih zadrug v zadnjih dveh letih, se nujno kaže potreba, da postavimo kreditiranje individualnih kmetijskih proizvajalcev na drugo osnovo, da bi krediti postali eden izmed pomembnih činiteljev za pospeševanje kmetijstva.

Dosedanje izkušnje so pokazale, da ne bi smeli potrošniške kredite in kredite za pospeševanje kmetijstva urediti z istimi predpisi, ker bi to škodovalo tako enim kakor drugim.

Pospeševanje napredka kmetijstva je ena izmed prvih in najvažnejših nalog v našem gospodarstvu, pa bi zato moral biti tudi kredit predvsem usmerjen k temu smotru. Glede na to pa, da je kmetijstvo tako gospodarsko področje, na katerem sodelujejo vsi trije sektorji (splošnodružbeni, zadržni in zasebni), postaja nujno, da le na tem gospodarskem področju postavimo posrednike med kreditnim aparatom in uporabniki kreditov — individualnimi kmetijskimi proizvajalci. Ta posredniška vloga pripada kmetijskim zadrugam kot najvažnejšim nositeljem socialistične preobrazbe vasi. To so bile tudi v sedanjem kreditnem sistemu formalno vključene v to delo, vendar — delno zaradi omejenosti veljavnih predpisov, delno pa zaradi svoje neurejenosti — na tem področju niso dosegle tistih rezultatov, ki smo jih od njih pričakovali.

Vključitev zadrug v kreditni sistem bi morala biti postavljena na drugo osnovo. Zadrge naj ne bi bile preproste posrednice med kreditnim aparatom in uporabniki kreditov. Zadrge, ki na razne načine ustvarjajo odnose s proizvajalci zaradi pospeševanja napredka kmetijstva bi morale v novem sistemu kreditiranja dobiti posebno mesto, ki bi se razlikovalo od drugih kreditnih organizacij (bank in hranilnic). Glede kreditiranja za pospeševanje kmetijstva bi morale zadrge dobiti prioriteten položaj, da samo one kreditirajo individualne kmetijske proizvajalce. Izjemno, ko bi tega dela ne mogle opravljati, bi mogli dati to pravico zadržnim hranilnicam in komunalnim bankam.

Zastavlja se vprašanje, kako bi se razlikovalo dajanje kreditov od strani zadrug od dajanja kreditov od strani kreditnih organizacij. Temeljna razlika bi bila v tem, da bi zadrge dajale kredit v naravni obliki (reprodukcijski material) in v uslugah — obdelavi zemljišča, zasaževanju nasadov itd. — medtem ko dajejo kreditne organizacije kredite v obliki bariranih čekov, izplačila faktur, itd. Zadrge bi s kreditom dobile široko polje dela pri zasnavljanju odnosov z individualnimi kmetijskimi proizvajalci, česar bančni aparat ne more delati — kot na primer, da bi kmetijskim proizvajalcem dajale material, da bi jim obdelovale zemljišče in sodelovale z njimi pri delitvi ustvarjenega povečanega pridelka, da bi jim dajale delovno in plemensko živino za rejo kakor tudi mršavo živino za pitanje itd. Popolnoma razumljivo je, da bi morale imeti zadrge za prevzem te vloge mnogo več mehaniziranih sredstev za obdelovanje zemlje, kakor jih imajo danes. Po drugi strani bi morali zadrugam v ta namen zagotoviti kratkoročne in dolgoročne kredite, da bi si mogle nabaviti sredstva za opravljanje del na zemljišču individualnih kmetijskih proizvajalcev.

Posebej bi bilo treba regulirati s predpisi razmerje med kmetijskimi zadrugami in individualnimi kmetijskimi proizvajalci. Zaradi dosege rentabilnosti pri opravljenih delih na zemljišču kmetijskih proizvajalcev bi morali postaviti določena merila za kreditiranje, ki bi se zadrge po njih ravnale v svojem poslovanju. Ker smo sedanje merila za odobritev kredita, letni dohodek, zavrgli kot neprimeren, smo mnenja, da bi morala biti edino merilo vrednost nepremične imovine in na temelju te vrednosti bi bilo v določenem odstotku mogoče dajati kredit. Vrednost nepremične imovine bi hkrati služila za oceno rentabilnosti opravljenih del in za zagotovitev kredita. Dejansko bi morali višino kredita določati po dejanskih potrebah, odstotek od vrednosti nepremične imovine bi naj bil le skrajna meja, do katere bi bilo mogoče odobriti kredit.

Da bi bili kmetovalci stimulirani za jemanje teh kreditov, bi morali znižati obrestno mero od 6 na 4 odstotke na leto za neposredne uporabnike, za zadrge kot kreditorje pa na 2 odstotka na leto. Razen tega bi bilo treba razširiti vrsto nakupov, za katere bi dajali kredite kakor tudi uvesti sistem, da lahko zadrge obdelujejo zemljišče in izvajajo dela individualnim kmetijskim proizvajalcem na kredit na eno leto ali na več let (za dolgoletne nasade).

Potrošniške kredite na vasi bi morali kolikor je to možno, čim bolj izenačiti s potrošniškimi krediti delavcev in uslužbencev. Po našem mnenju bi mogle biti za dajanje teh sredstev samo posrednice med zadržnimi hranilnicami in uporabniki kreditov.

P. Uskoković